

Werk

Titel: Herbarium Amboinense, plurimas complectens arbores, frutices, herbas, plantas ter

Jahr: 1750

Kollektion: Zoologica

Digitalisiert: Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen

Werk Id: PPN369547365

PURL: <http://resolver.sub.uni-goettingen.de/purl?PPN369547365>

OPAC: <http://opac.sub.uni-goettingen.de/DB=1/PPN?PPN=369547365>

LOG Id: LOG_0024

LOG Titel: Caput Duodecimum. Gramen Polytrichum. Rompot bulu babi. - Twaalfde Hoofdstuk. Het Mosagtige Gras

LOG Typ: chapter

Übergeordnetes Werk

Werk Id: PPN369544501

PURL: <http://resolver.sub.uni-goettingen.de/purl?PPN369544501>

OPAC: <http://opac.sub.uni-goettingen.de/DB=1/PPN?PPN=369544501>

Terms and Conditions

The Goettingen State and University Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Goettingen State- and University Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept the Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Goettingen State- and University Library.

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Contact

Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen
Georg-August-Universität Göttingen
Platz der Göttinger Sieben 1
37073 Göttingen
Germany
Email: gdz@sub.uni-goettingen.de

CAPUT DUODECIMUM.

Gramen Polytrichum. Rompot bulu babi.

Hoc pusillum gramen convenit cum secunda specie *Polytrichi Apulæi* ab ADAMO LONICERO in cap. de *Polytricho aureo* descripta.

Hoc *Polytrichon Amboinense* humilis est plantula, plurimis tenuibus ac nudis adfurgens cauliculis, digitum circiter crassis, ac setæ equinæ crassitiem habentibus, quique æquales, glabri & aphylli sunt, excepto quod prima germina foliola quædam acuta referant, sed quæ mox in cauliculos excrescunt ac degenerant, horum plurimi simul locantur instar setarum porcinarum, fasciculati quasi & in palmæ latitudinem expansi, coloris primo viridis, dein ex luteo fusci, qui per subtiles intricatas fibrillas sibi nectuntur, quivis autem cauliculus sustinet capitulum oblongum, seu granulum ab utraque parte acuminatum, quod sese aperiens flosculos exhibet flavos, quique dein degenerant in vascula feminalia semen pusillum oblongum ac subtile continentia.

Post horum vasculorum lapsum nudi remanent cauliculi instar setarum porcinarum erecti, seu uti hisce in terris sese exhibet *Echinometra fetosa*, Boeloe babi dicta, quæ species quædam nocens est pomorum marinatorum, longos ac tenues gerens echinos, porcinas fetas referentes, qui facillime alicujus cutim penetrant ac lædunt, & ulcera causant.

Nomen. Latine *Polytrichum gramen*; Malaice *Rompot bulu babi*, juxta dictam formam, item *Rompot djintam*, & Amboinice *Hutta gindam*, ex forma feminum Cuminii.

Locus. Ubique crescit in sterilibus ventosisque locis & ad pedes nudorum collium inter *Calamagrostim*.

Ufus ejus huc usque nullus innotuit, & ob elegantem ejus formam hic commemoratur. Aliquando pusilla deteguntur graminea foliola sub hisce plantulis ad cauliculorum ortum, quæ ad primum intuitum pro veris ipsarum foliolis haberentur, si vero adcurate separentur, detegitur, peculiaris graminis esse foliola.

Tabula Septima

Ad Figuram primam *Gramen* exhibet *Polytrichum*.

Figura Secunda ad litt. A. speciem primam graminis caricosi denotat, litt. B. alteram ejus sistit speciem.

Figura Tertia *Pennisem* exhibet *Amboinensem montanum*.

CAPUT DECIMUM TERTIUM.

Gramen caricosum. Lalan.

Lalan Caricis species est peculiaris formæ, media inter Caricem verum, vulgare gramen, & Spartium. Folia gerit simplicia, angusta, sine petiolis e terra prorumpentia ensium forma, quatuor & quinque pedes alta, vix pollicem lata, tenuia, & per longitudinem costis donata, nervo firmo intermedio, ad latera acuta & lædencia, læte virentia, adeoque densa & coadunata, ut nisi deprimantur pedibus, viam inpediant; inferius angusta sunt, seseque complectuntur fasciculata.

Radix graminea est, transversaliter per terram prorepens, cui per fibrillas tam firmiter infigitur, ut evelli vel eradicari nequeat, saporis fatui seu dulcescentis. Ubique autem tales foliorum fasciculos emittit, qui inferius circa radicem aculeos aliquando quosdam gerunt, sed ad collectionum istarum latera e radice alii excrescunt acuminati caules, subulas referentes, femi digitum longi, adeoque firmi, ut pedes quodammodo lædant, si calcantur, si vero altius excrescant, in folia sese explicant.

Gramen hoc totos obcupat campos, nudosque colles tam dense & læte germinans, ut e longinquo haberetur campus *Oryza confitus*, tam luxuriose ac fortiter crescit, ut neque hortos neque silvas evitet, atque tam vehementer prorëpit, ut aræ vix depurari

Tom. VI.

TWAALFDE HOOFDSTUK.

Het Mosagtige Gras.

Dit graasken komt overeen met het tweede geslacht van 't *Polytrichum Apulæi*; van ADAMUS LONICERUS in 't Capittel van 't Gulden wildertoon beschreven.

Dit Amboins *Polytrichon* is een laag kruittje, met veele dunne en bloote stengels opschietende, omtrent een vinger hoog, in de dikte van paartsbair, even, glad, zonder blaaitjes, bebalven dat de eerste uitspruitsels eenige spitse blaaitjes gelyken, dog straks in steelen veranderen, barer staan veel by malkander als verkensborstels, in bosjes van een hand breed, van verve eerst groen, daar na uit den geelen-bruin, en hangen met subtile verwerde vazelingen aan malkander. Ieder steeltje draagt boven op een langwerpig knopje of korrel, aan beide einden toegespitst, dewelke baar openende kleine geele bloempjes vertoonen, daar na werden weder zulke knopjes daar van, waar in eenig langwerpig fyn zaad schuilt.

Na 't afvallen van deze knopjes blyven de bloote steelen staan als verkensborstels, of hier te Lande een zeker slag van *Echinometra fetosa*, Boeloe babi genoemd, zynde een snode slag van Zee-appel, met lange en dunne stekels als verkensborstels, die iemand zeer ligt in de huid steeken, en daar in zweeren.

Naam. In 't Latyn *Polytrichum gramen*, in 't Malaits *Rompot bulu babi*, na de voorz. gedaante, dat is *Rompot djintam*, en in 't Amboins *Hutta gindam*, van de gedaante der zaden na 't Comyn.

Plaats. Het wast over al op dorre lugtige plaatsen, en aan 't hangen van kale heuvels onder 't *Calamagrostis*.

Van hem is nog geen gebruik bekend, en het is wegens zyn fraaije gedaante tot memorie alhier gestelt. Men vint zomtyts kleine grasblaadjes onder deze struikjes by de voeten der steeltjes, die men in 't eerste voor haar eigen blaadjes zoude aanzien, maar als men ze van malkander pluijst, zoo bevint men, dat het een byzonder gras is.

De Sevende Plaat

Vertoont in de Eerste Figuur het Mosagtige Gras.

De Tweede Figuur by lett. A. vertoont de eerste soort van het Snygras. Lett. B. wyft aan deszelfs tweede soort.

De Derde Figuur wyft aan de Amboinsche Berg *Pennisem*.

DERTIENDE HOOFDSTUK.

Het Sny-gras.

Lalan is een Snygras van een byzondere gedaante, gemengt van 't regte Snygras *Carex*, gemeen gras, en *Spartium*. Het bestaat uit enkele smalle bladeren zonder steelen, uit den grond opschietende; in gedaante van degens, vier en vyf voeten hoog, schaars een duim breed, dun, langs benen geribt, in de midden met een styve zenuwe, aan de kanten wat snydende, jeugdig-groen, en zoo dicht op malkander, dat men daar door niet gaan kan, of men moet het nedertrappen. Beneden zyn ze smal, en omvatten malkander met bosjes.

De wortel is grasagtig, in de aarde dwers kruipende, met bare vazelingen daar in zoo vast, dat men ze niet uittrekken kan, is zonder smaak, of zoetagtig. Overal zulke vergaderingen van bladeren uitgevende, die beneden omtrent de wortel zomtyts eenige steekels hebben, maar bezynen die vergaderingen komen uit de wortel andere spitse vlerken op als elfen van een halve vinger lang, zoo styf dat ze de voeten eenigzints bezeeren, als men daar op trapt, hooger werdende, openen ze hen tot bladeren.

Dit gras beslaat geheele velden, en kale heuvels, zoo dicht en jeugdig staande, dat men 't van verre voor een schoon gezaait Rystvelt aanziet, het wast met zulken ongestuimheid en forsie, dat het geen tuinen en boge bossen verschoont, en kruipt zoo geweldig voort, dat men ter

naau-